

Af Lars Ohnemus, Direktør, Center for Corporate Governance, CBS, Jan Damsgaard, Professor, Department of Digitalization, Jonas Hedman, Professor MSO, Department of Digitalization, Lars Christensen, Økonom og ejer af rådgivningsfirmaet Markets and Money Advisory, Hanne Søndergaard Birkmose. Professor og institutleder Juridisk institut, SDU, Alexandra Andhov, Associate Professor, Juridisk fakultet, Københavns Universitet og Rasmus Kristian Feldthusen, Professor, Juridisk fakultet, Københavns Universitet.

Hvem skal bestemme om vi skal have en digital valuta i Danmark?

Kontanterne dør i Danmark – længe leve en dansk e-krone

Området omkring digitale valutaer er inde i en rivende udvikling både når det drejer sig om private valutaer (Bitcoin, Facebooks Libra/Diem) mv) og kommende centralbank drevne digitale valutaer (kinesiske e-Yuan også kaldt CBDC – central bank digital currency). Introduktionen af digitale valutaer rejser dog en hel række principelle demokratiske, pengepolitiske, sikkerhedsmæssige og juridiske problemstillinger som vil være essentielle at få belyst set fra en dansk synsvinkel. Vi er derfor en række forskere, som er bekymrede over den nuværende passive position som den Danmarks Nationalbank indtager vedrørende muligheden for at introducere en dansk digital E-krone og mener at denne beslutningen må diskuteres i et åbent forum.

Hvorfor er vi bekymrede for denne situation? Lad os for det første slå fast, at Danmark grundlæggende har et velfungerende, sikkert og effektivt betalingssystem til glæde for borgere, virksomheder og samfundet. Både dankortet og MobilePay sikrer danskerne et effektivt og billigt betalingssystem. En stigende andel af betalinger forgår elektronisk, men vi har stadig pengesedler som et alternativt betalingsmiddel, hvis den nuværende digitale infrastruktur kommer under pres eller ophører med at fungerer i en kortere eller længere periode.

Introduktionen af CBDC og andre digitale valutaer kan være et gode, da de reducerer transaktionsomkostninger, giver bedre mulighed for at bekæmpe hvidvask og mulighed for nye pengepolitiske modeller. CBDC og andre digitale valutaer vil introducere en ny finansiel infrastruktur. Man oplever globalt set samtidig en voldsom stigende efterspørgsel efter digitale valutaer. Det er derfor indlysende at ECB, den svenske, den schweiziske, den britiske og en række andre europæiske central banker aktivt arbejder med denne udfordring og de muligheder, som kan opstå med denne teknologiske udvikling. Lige som ved introduktionen af den første danske pengeseddel i 1713, vil denne udvikling kunne give en produktivitetsgevinst.

Der vil samtidigt i stigende grad være en risiko for, at den digitale infrastruktur ikke længere tilhører danske eller nordiske aktører, hvilket senest er sket med MobilePay. Lanceringer af diverse digitale valutaer og såkaldte wallets vil i stigende grad også være en udfordring for mindre åbne økonomier som Danmark.

Grundlæggende mener vi, at vi fra en dansk synsvinkel skal have en diskussion omkring fem centrale områder:

- 1) Hvem skal skabe penge i fremtiden?
- 2) Skal Danmark have sin egen e-krone?
- 3) Hvordan beskytter man borgeren og hvilke rettigheder har man?
- 4) Hvordan sikres, at vi har et dansk velfungerende betalingssystem?
- 5) Hvilken teknologi bør anvendes?

Lad os kort fokusere på de fem punkter. I dag udsteder nationalbanken kontanter baseret på en efterspørgselsmodel, hvor efterspørgslen styrer udstedelsen af penge. Centralbankernes historiske monopol på at trykke penge er ikke blevet diskuteret i de seneste århundreder. Nu er der mulighed for en åben diskussion. Tænk på, at både i Skotland og Nordirland (Danske Bank) trykkes kontanter af private banker, og at der allerede er 14 billioner (Euro) i e-penge.

Hvis Danmark vælger at forblive passive omkring udviklingen af egen e-krone i det kommende forløb vil det kunne have vidtrækkende konsekvenser, og danske finansielle institutioner vil ikke være teknologiførende som man historisk set har været (verdens første digitale børs, dankort, mv.) og de-facto medfører det på sigt, at man bliver tvunget til at tilknytte sig eller anvende en anden kommende E-valuta som f.eks. euro. Det vil også være nærliggende at diskutere, hvad konsekvensen af digitale valutaer vil være for indtjeningen og stabiliteten i den danske finansielle sektor.

Disse digitale betalingsmidler kan struktureres af den centrale myndighed på en måde så de enten kan have vidtrækkende positive eller negative konsekvenser. De vil kunne anvendes til at bekæmpe hvidvask, momssvindel og reducere skatteunddragelse, men man vil også kunne følge borgeren ned til den mindste detalje og kunne regulere adfærden, - næppe en fremgangsmåde man ønsker i et velfungerende demokrati. Vi er nødt til at have dybe samtaler, hvordan vi kan afbalancere privatlivsspørgsmål og designe infrastrukturen på en måde, så vi fortsætter med at beskytte vores grundlæggende værdier. Men hvis Danmark ikke har en e-krone mistes muligheden for selv at bestemme.

Danmarks sikkerhedspolitiske situation bliver i stigende grad udfordret af fremmede nationer og den digitale infrastruktur er ofte målet i disse tavse krige, hvor konsekvenserne kan være fatale. Hvordan sikrer vi os mod dette og kan en e-krone måske med sit eget separate digitale kredsløb, være et alternativ til de kommercielle, bankejede systemer, hvis de bliver angrebet?

Valget af de forskellige tekniske løsningsmodeller og teknologier vil også have vidtrækkende konsekvenser især hvis de bliver leveret eller ejet af en part udenfor EU. Hvad vil under de givne omstændigheder tjene landets interesse bedst eller risikerer vi på sigt at blive afpresset af en fremmed magt som EU oplever med sine gasleverancer? MobilePay er i dag ejet af en norsk bank og dankortets hovedudvikler og hovedindløser er i dag italiensk ejet. Begge dele som må betegnes som kritisk infrastruktur som på sigt kan sælges videre til fremmede magter for eksempel Kina.

Givet ovennævnte forhold opfordrer vi derfor til, at regeringen sammen med Folketinget snarest får sammensat en uafhængig arbejdsgruppe med repræsentanter fra alle væsentlige interessegrupper, som vil analysere ovennævnte problemstillinger og fremlægge konklusionerne i en rapport. Denne historiske beslutning om e-kroner kan ikke overlades alene til Nationalbanken.